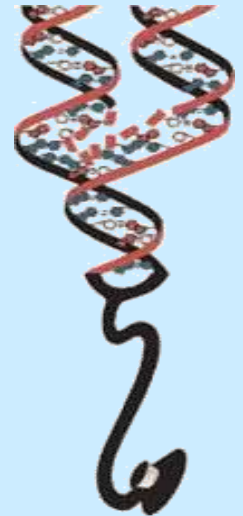

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΥΤΟΑΝΟΣΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Αθανάσιος Γ. Τζιούφας
Παθολογική Φυσιολογία
Ιατρική Σχολή Παν. Αθηνών

ΑΥΤΟΑΝΟΣΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

- 5-8% στο γενικό πληθυσμό
- 2^η αιτία εισαγωγών σε παθολογικές κλινικές
- 3^η αιτία νοσηρότητας/θνητότητας
- Οργανοειδικά
- Συστηματικά

ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ

- Αυτοδραστικά Τ-λεμφοκύτταρα
  - Αυτοδραστικά Β-λεμφοκύτταρα (autoantibodies)
- = Αυτοάνοση απόκριση

Βλάβη ιστού

= Αυτοάνοση νόσος

Φυσικά και παθογενετικά αυτοαντισώματα

- Υγιείς
- Χαμηλός τίτλος
- IgM
- Μικρή συγγένεια στο αυτοαντιγόνο
- Πολυδραστικότητα
- Κωδικοποίηση από το σπερματικό DNA
- Υψηλός τίτλος
- IgG
- Μεγάλη συγγένεια στο αυτοαντιγόνο
- Παρόντα στη βλάβη ιστού
- Παραγωγή νόσου σε πειραματικά πρότυπα
- Ελάττωση τίτλου στην ύφεση της νόσου

Αυτοάνοσα νοσήματα:

- **Χρόνια νοσήματα**
- **Διαφορετικά πρότυπα ίδιας νόσου**
- **Εξέλιξη-αλληλοεπικάλυψη**
- **Εξάρσεις-υφέσεις**

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΥΤΟΑΝΟΣΩΝ ΝΟΣΩΝ

- Εγκατάσταση καλής επικοινωνίας ιατρού-ασθενούς
- Κατανόηση της φυσικής πορείας της νόσου
- Παρακολούθηση σε τακτά χρονικά διαστήματα με ιδιαίτερη έμφαση στους προγνωστικούς δείκτες
- Ορθολογική χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής
- Άριστη γνώση των αλληλεπιδράσεων/παρενεργειών των φαρμάκων

Θεραπεία αυτοανόσων νόσων. Πρόοδος τελευταίων ετών

- Συμπαγείς πληθυσμοί ασθενών σε εξειδικευμένα κέντρα
- Ευρέως αποδεκτά διαγνωστικά κριτήρια ή/ και κριτήρια ταξινόμησης
- Καθορισμός και μελέτη πρώιμων μορφών νόσων

Θεραπεία αυτοανόσων νόσων. Πρόοδος τελευταίων ετών (2)

- Καθορισμός κριτηρίων κλινικής έκβασης
- Πληρέστερη κατανόηση παρενεργειών φαρμάκων
- Πρόοδος μοριακής ανοσολογίας και μετουσίωση στην κλινική πράξη

Θεραπευτική προσέγγιση

- Κορτικοειδή
- Κυτταροτοξικά/ανοσοτροποποιητικά
- Άλλες θεραπείες
- Εκλεκτική, μη αντιγονοειδική ανοσοπαρέμβαση

ΑΝΤΙΓΟΝΟΕΙΔΙΚΗ ΑΝΟΣΟΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Κυτταροτοξικά / ανοσοτροποποιητικά φάρμακα

- Αναστέλλουν την παραγωγή και δράσεις των λεμφοκυττάρων
- Πρωτοχρησιμοποιήθηκαν για την θεραπεία ασθενών με νεοπλασίες
- Τα περισσότερα πιο δραστικά, αλλά με πιο όψιμη δράση από τα κορτικοειδή
- Κοινές παρενέργειες: λοιμώξεις, κυτταροπενίες, βλάβη σε ιστούς με γρήγορη αναπαραγωγική ικανότητα

Κυτταροτοξικά / ανοσοτροποποιητικά φάρμακα

- Μεθοτρεξάτη
- Κυκλοφωσφαμίδη
- Αζαθειοπρίνη
- Κυκλοσπορίνη
- Λεφλουνομίδη

Άλλες θεραπευτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται

- Χορήγηση ανοσοσφαιρίνης IV
  - ITP
  - v.Kawasaki
  - Δερματομυοσίτιδα
- Πλασμαφαίρεση
  - σ.Good Pasture
  - Μικτή μονοκλωνική κρυσφαιριναιμία
- Μεταμόσχευση αρχηγόνων αιμοποιητικών κυττάρων

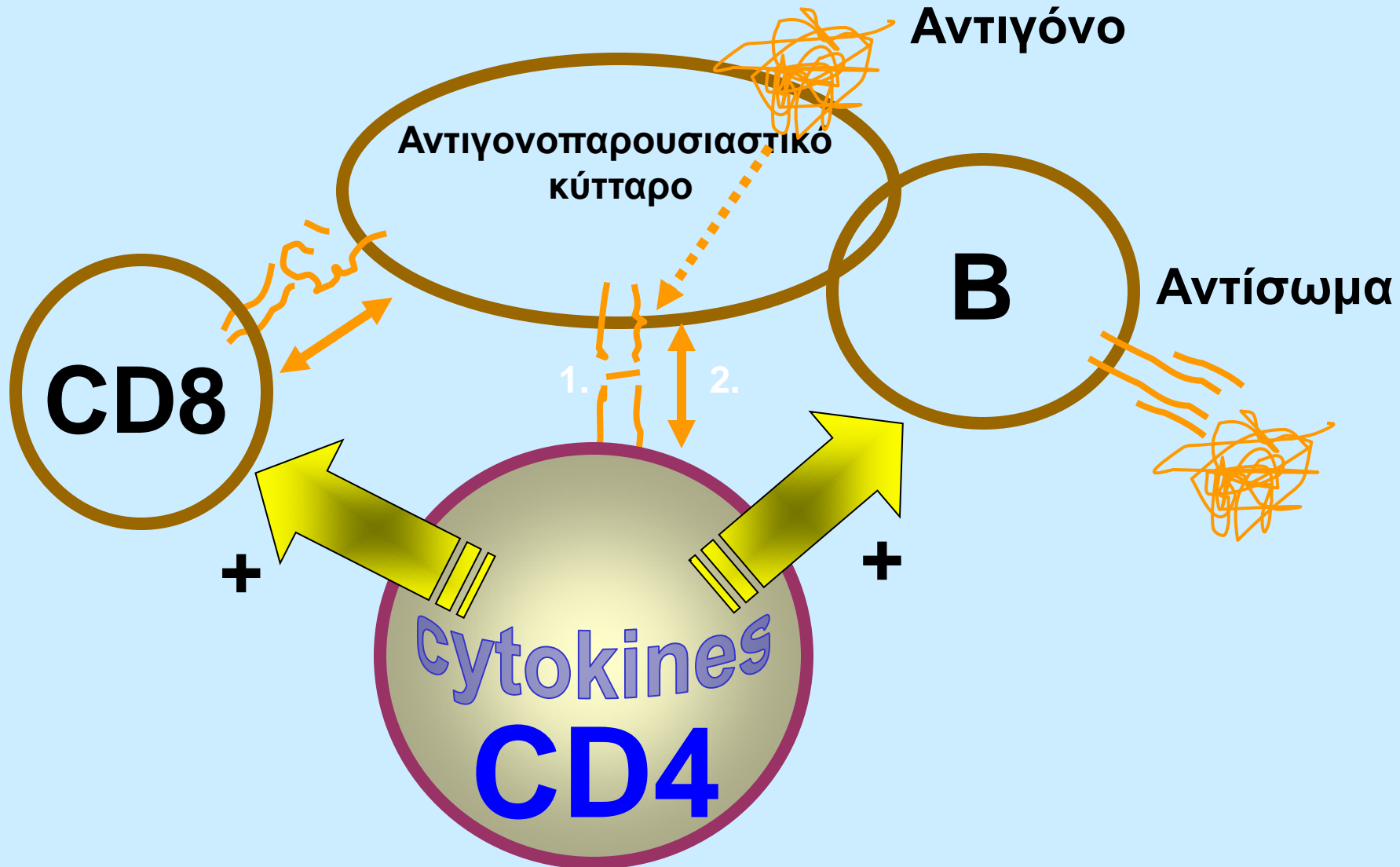
Εκλεκτική ανοσοπαρέμβαση

- Κατανόηση της αυτοάνοσης απόκρισης
- Τεχνολογία αιχμής στην πράξη
- Μέθοδοι παρακολούθησης ασθενών

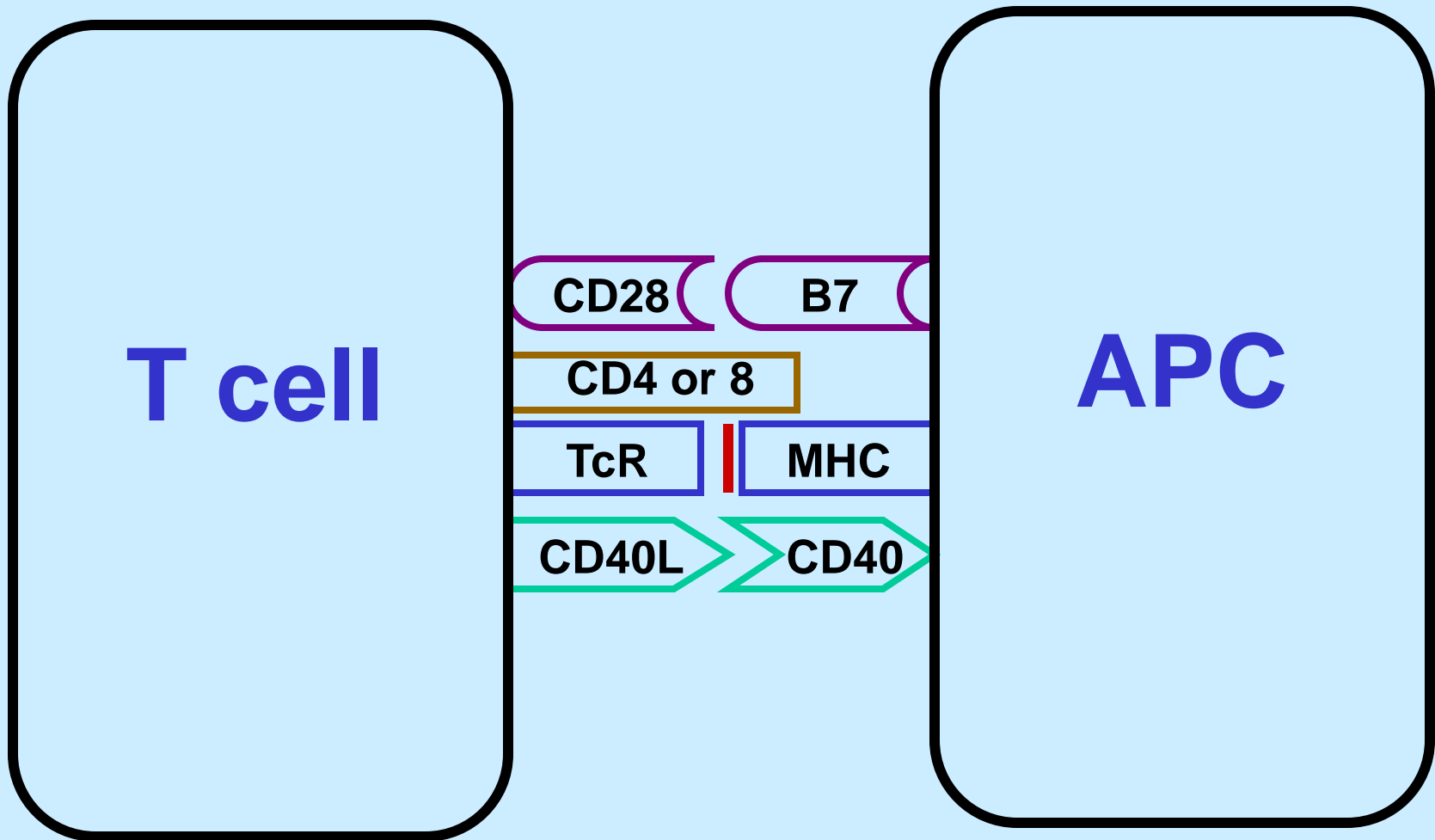
Εκλεκτική ανοσοπαρέμβαση

- **Αντιγονοανεξάρτητη**
- **Αντιγονοειδική**

Ανοσολογική απόκριση

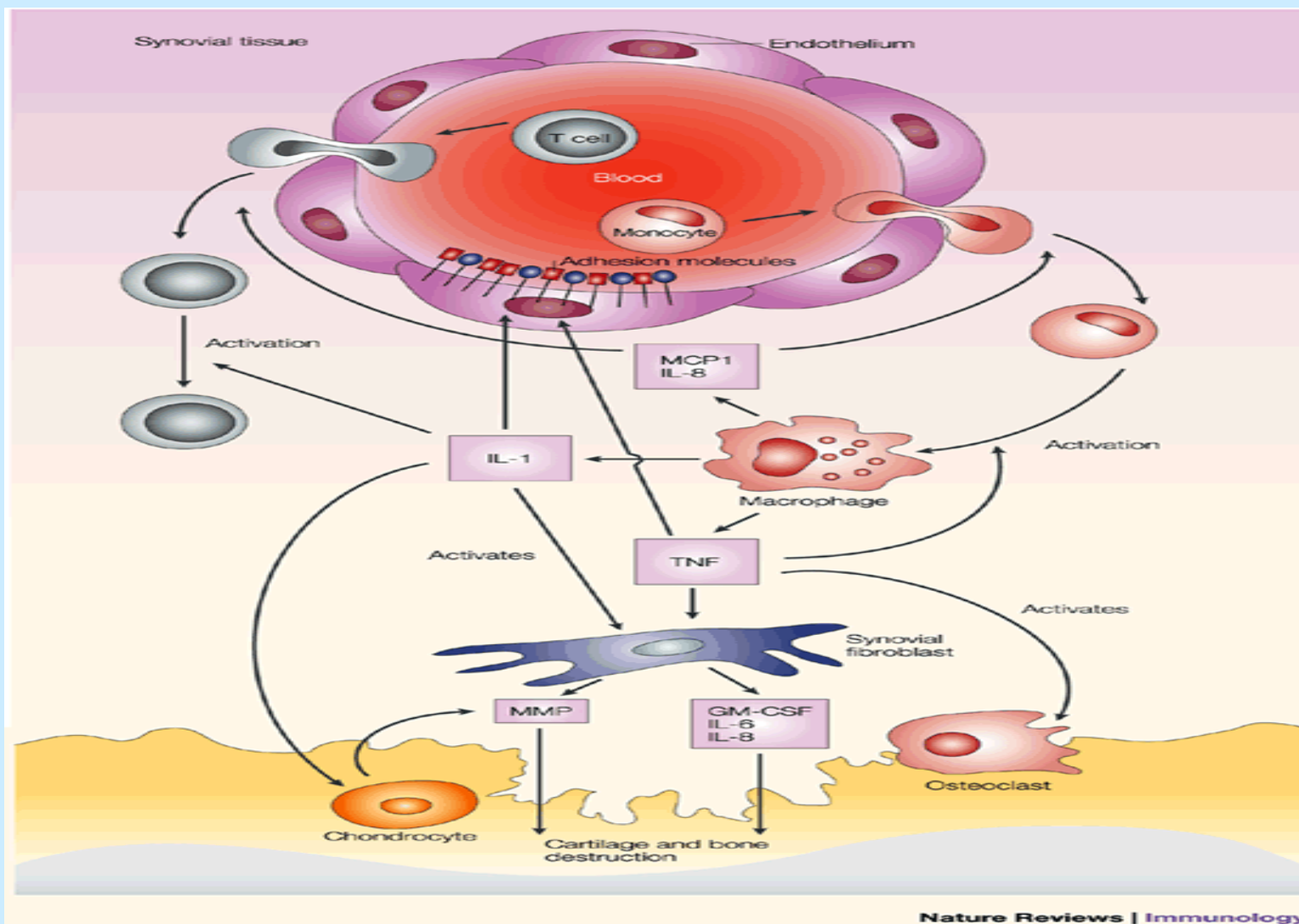

Σύναψη Τ- αντιγονοπαρουσιαστικού κυττάρου

Overview of the pathogenesis of rheumatoid arthritis

ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

Σκεύασμα	Μόριο-στόχος
•Multiple	TNF α
•Anakinra, Canacinumab	IL-1
•Daclizumab, basiliximab	CD25(IL-2R)
•Alemtuzumab	CD52
•Afacept	CD2
•Efalizumab	LFA-1
•Natalizumab	VLA-4
•Rituximab	CD20
•Abatacept	CTLA 4
•Epratuzumab	CD22
•hOKT3 γ 1 ala-ala	CD3
•OKT cdr4a	CD4
•Glutiramer acetate	TCR-MHC interaction

Νόσοι που χρησιμοποιούνται βιολογικοί παράγοντες

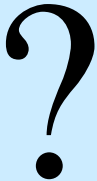
- **Ρευματοειδής αρθρίτιδα**
- **Οροαρνητικές αρθρίτιδες**
- **N. Crohn**
- **Ψωρίαση**
- **Αυτοάνοσες κυτταροπενίες**

- **Σκλήρυνση κατά πλάκας**
- **Διαβήτης τύπου I**

Βιολογικές Θεραπείες

- Μονοκλωνικά αντισώματα
- Αναστολείς κυτταροκινών
- Γονιδιακή θεραπεία??????
(πειραματικά μοντέλλα-καθορισμός γονιδίου)

ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

Μακροπρόθεσμη δράση

- Αποτελέσματα
  - Παρενέργειες
  - «Τροποποίηση» πορείας νόσου
  - «Τροποποίηση» αυτοάνοσης απόκρισης
-

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

- Ανασύσταση του ανοσολογικού συστήματος
- Αναστολείς συμπληρώματος (CR1)
- Αναστολείς κυτταροκινών
- Αφαίρεση ειδικών αντισωμάτων/B-λεμφοκυττάρων
- Αναστολή ενδοκυτταρίων οδών φλεγμονής (NF-Kb)
- Αναστολή συνενεργοποίησης (CTLA4-Ig)
- Καταστολή T-κυττάρων μνήμης
- Ανοσολογική ανοχή μέσω αυτοαντιγόνου
- Αναστολή αντιγονοπαρουσίασης μέσω τροποποιημένου αυτοαντιγόνου

Μη ειδική

Ειδική

ΑΝΟΧΗ

***Αποφυγή απρόσφορης
ανοσολογικής απόκρισης
κατά αυτοαντιγόνων***

**Απρόσφορη απελευθέρωση
αυτοδραστικών Τ-λεμφοκυττάρων**

Θύμος

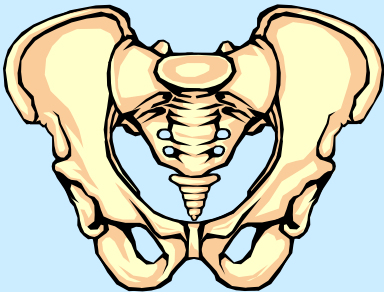
**Κεντρική
ανοχή**

Επιλεγμένα
Τ-λεμφοκύτταρα

**Περιφερεική
ανοχή**

Ανεργεια-απάλειψη
καταστολή

Πρόδρομα
Τ-λεμφοκύτταρα

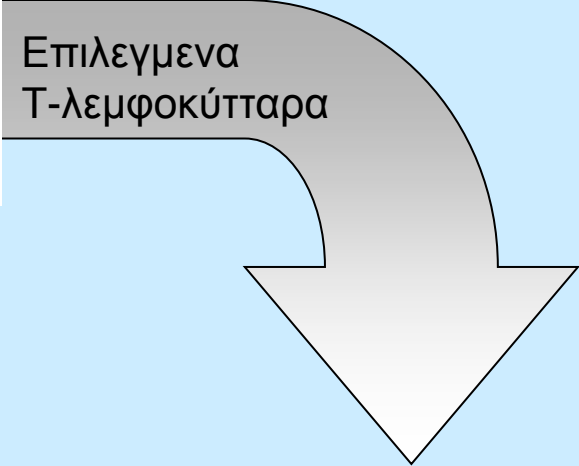

Μυελός των
οστών

**Απρόσφορη απελευθέρωση
αυτοδραστικών Τ-λεμφοκυττάρων**

Θύμος

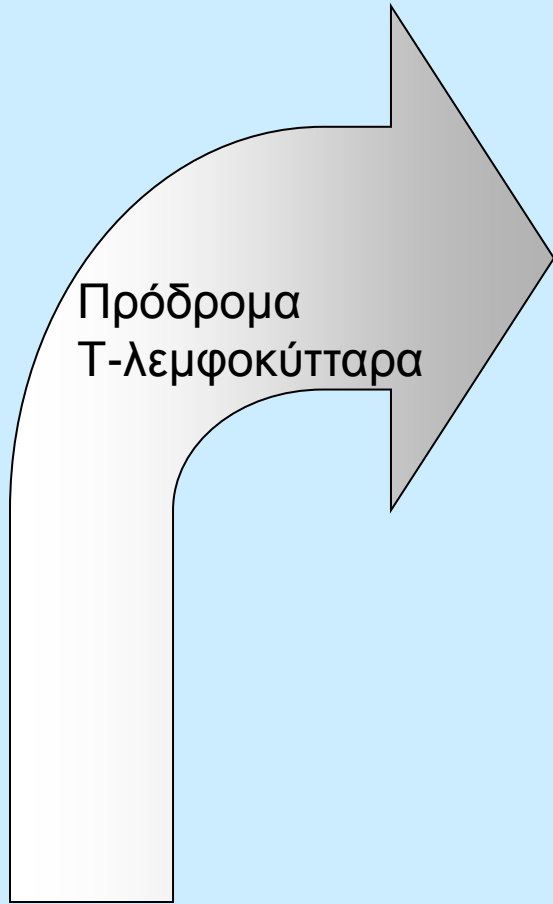
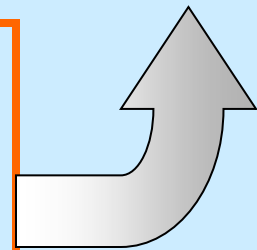
Επιλεγμένα
Τ-λεμφοκύτταρα

**Κεντρική
ανοχή**

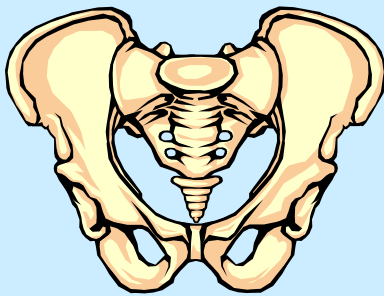
**Περιφερεική
ανοχή**

Ανεργεια-απάλειψη
καταστολή

Μοριακή μίμηση
Φλεγμονώδες μικροπεριβάλλον
Κυτταροκίνες
Απρόσφορη έκφραση
συνενεργοποιητικών μορίων

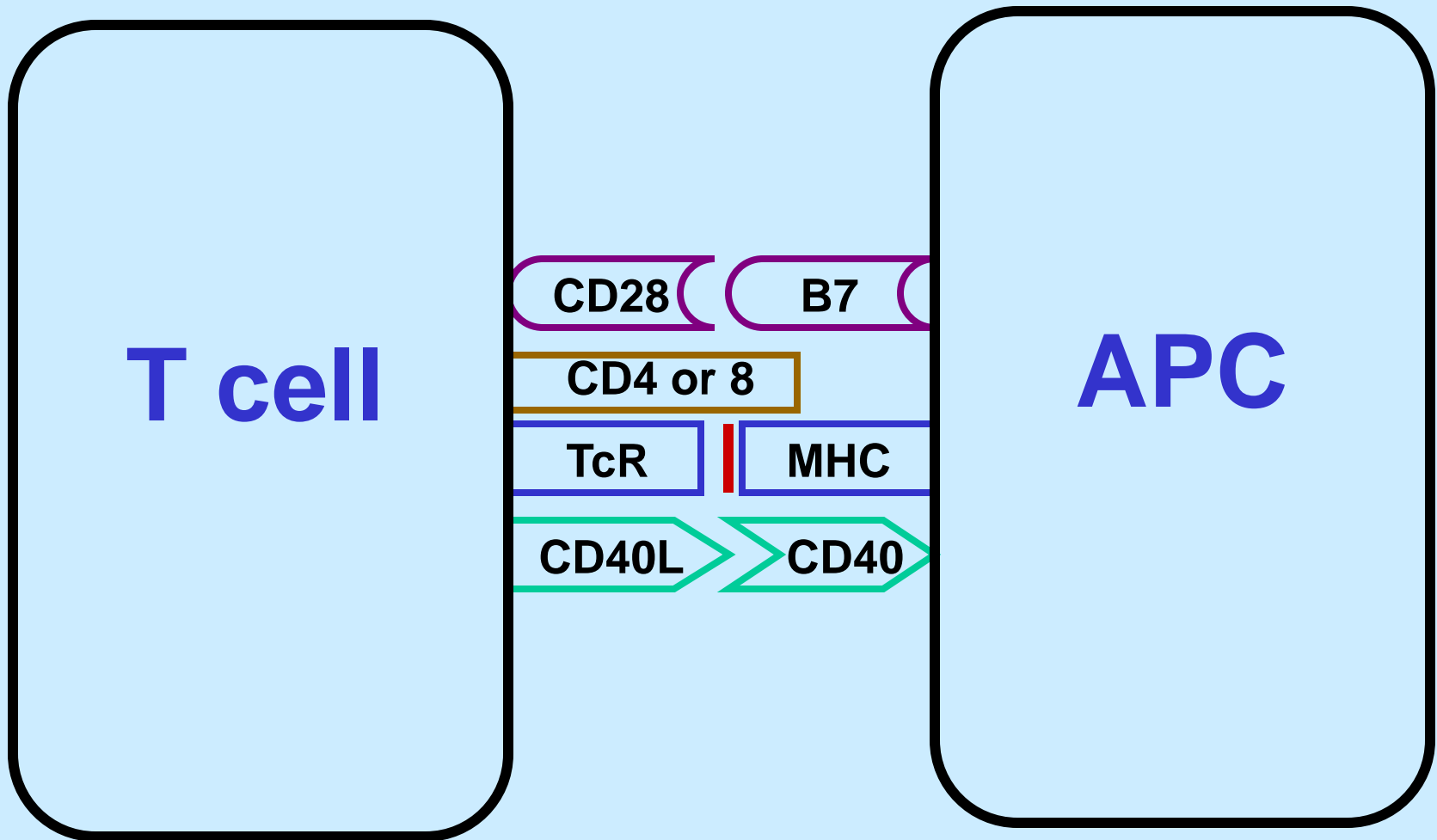

Πρόδρομα
Τ-λεμφοκύτταρα

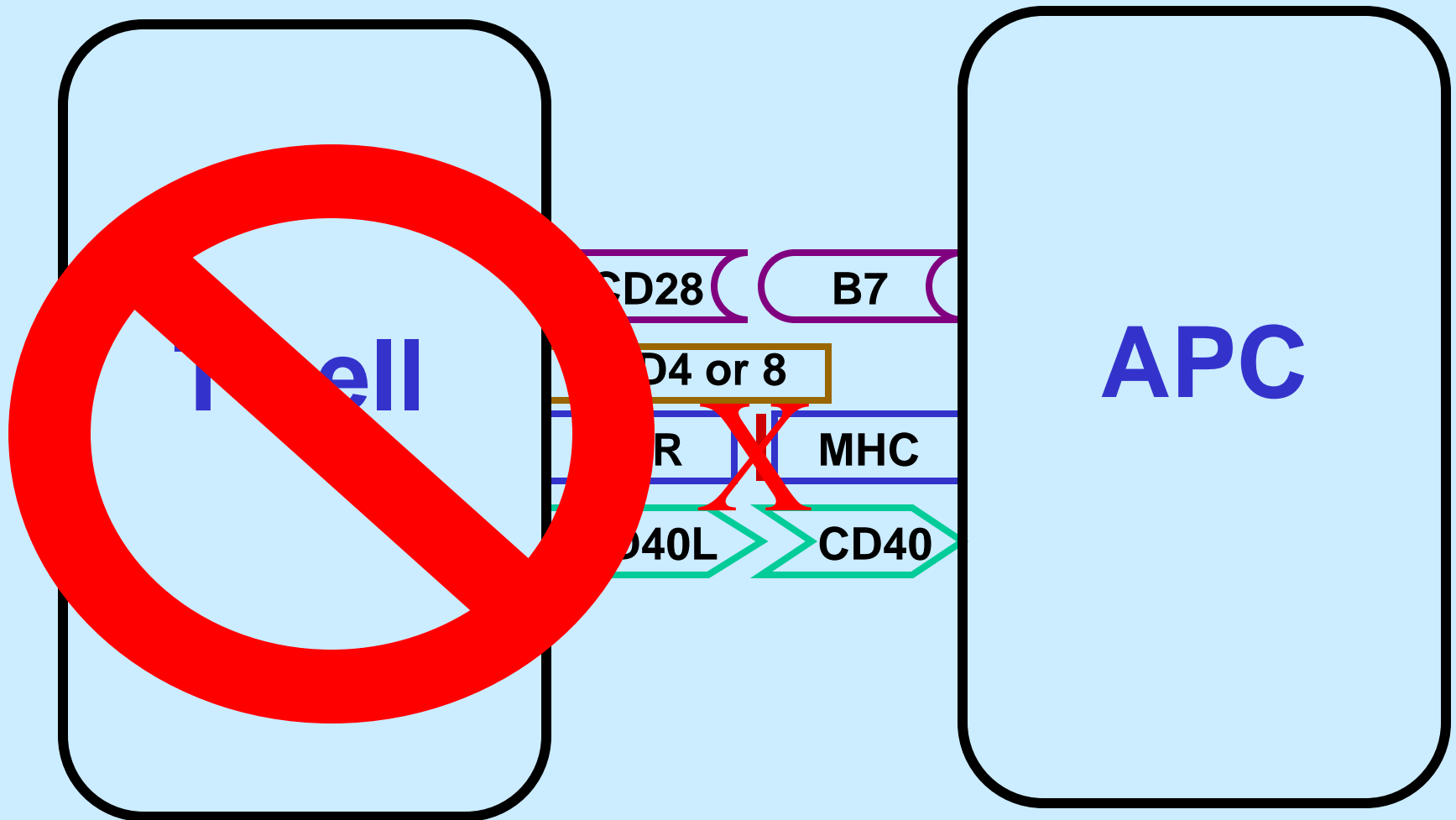

Μυελός των
οστών

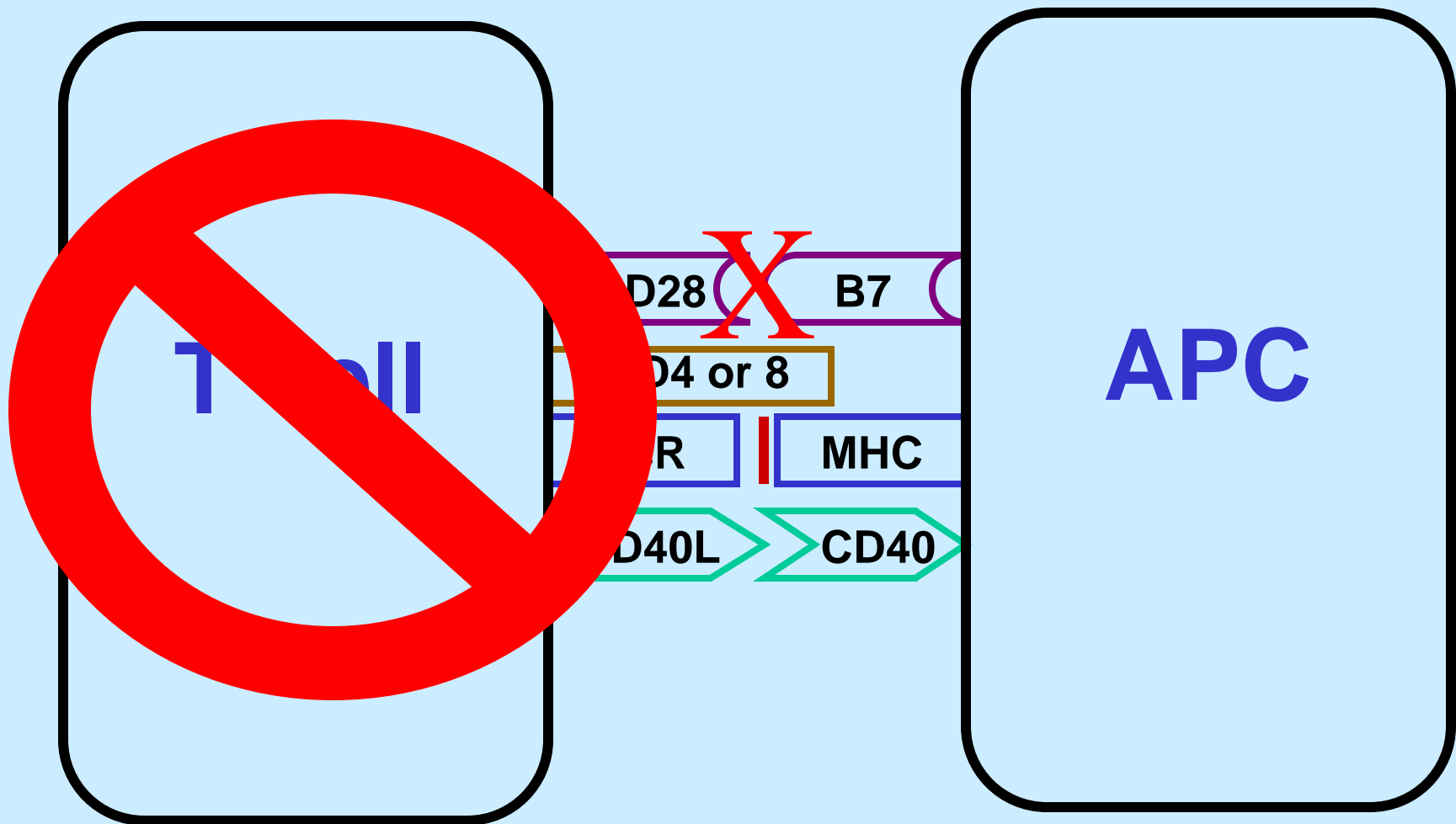
ANOXH

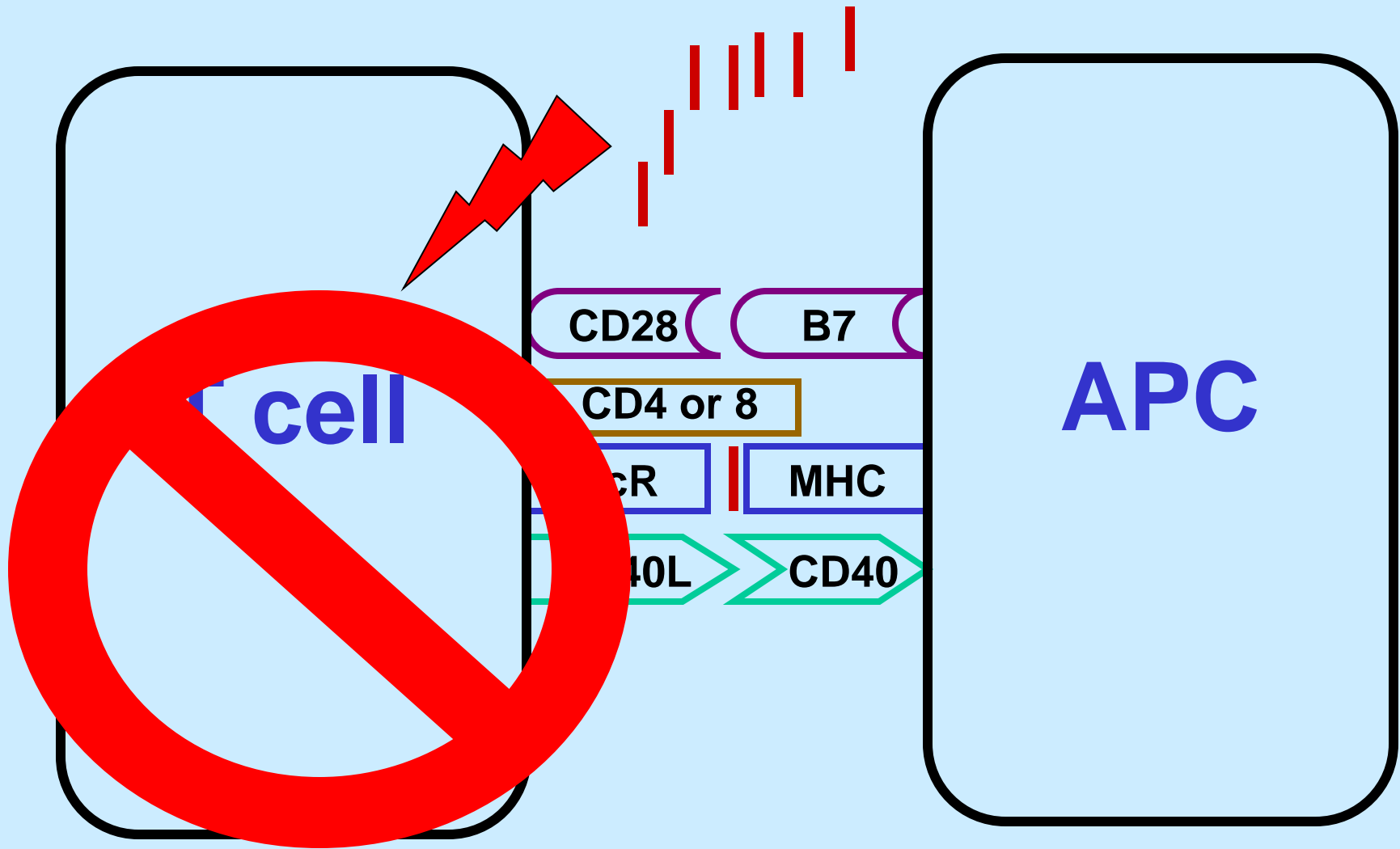
ANOXH-Ayvoid

ΑΝΟΧΗ-Ανέργεια

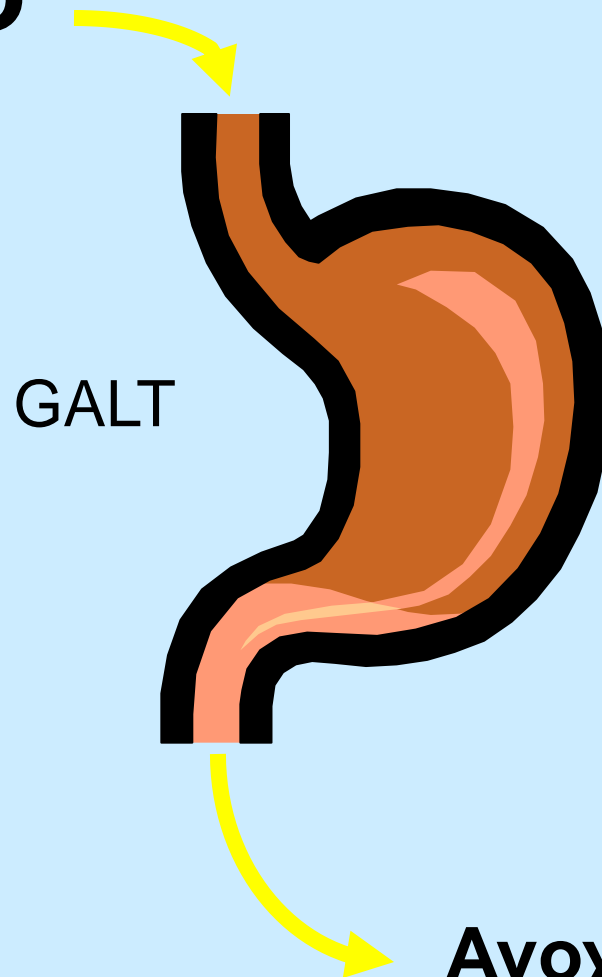

ΑΝΟΧΗ-Απάλειψη

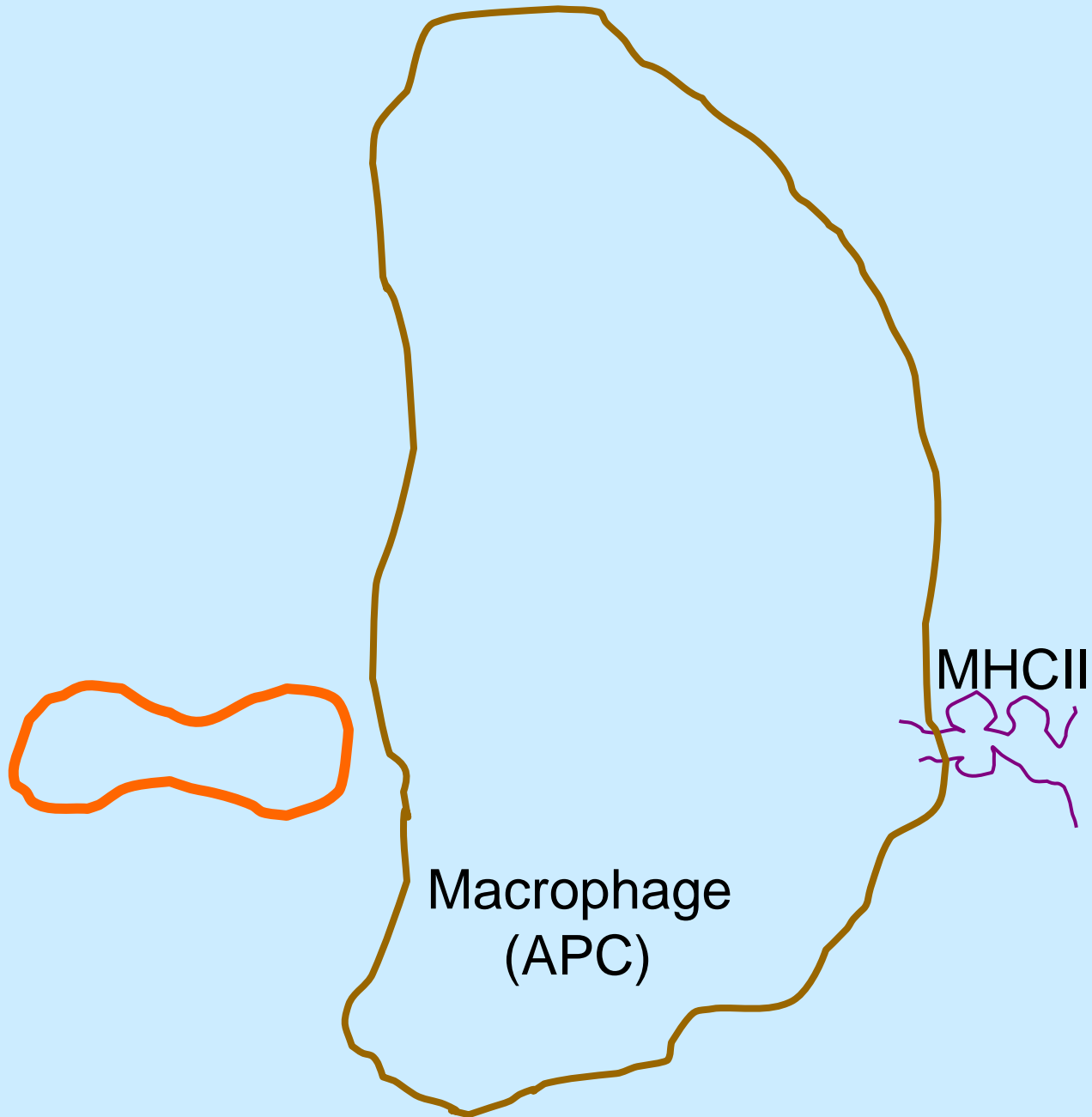
Από του στόματος Ανοσολογική ανοχή

Αντιγόνο

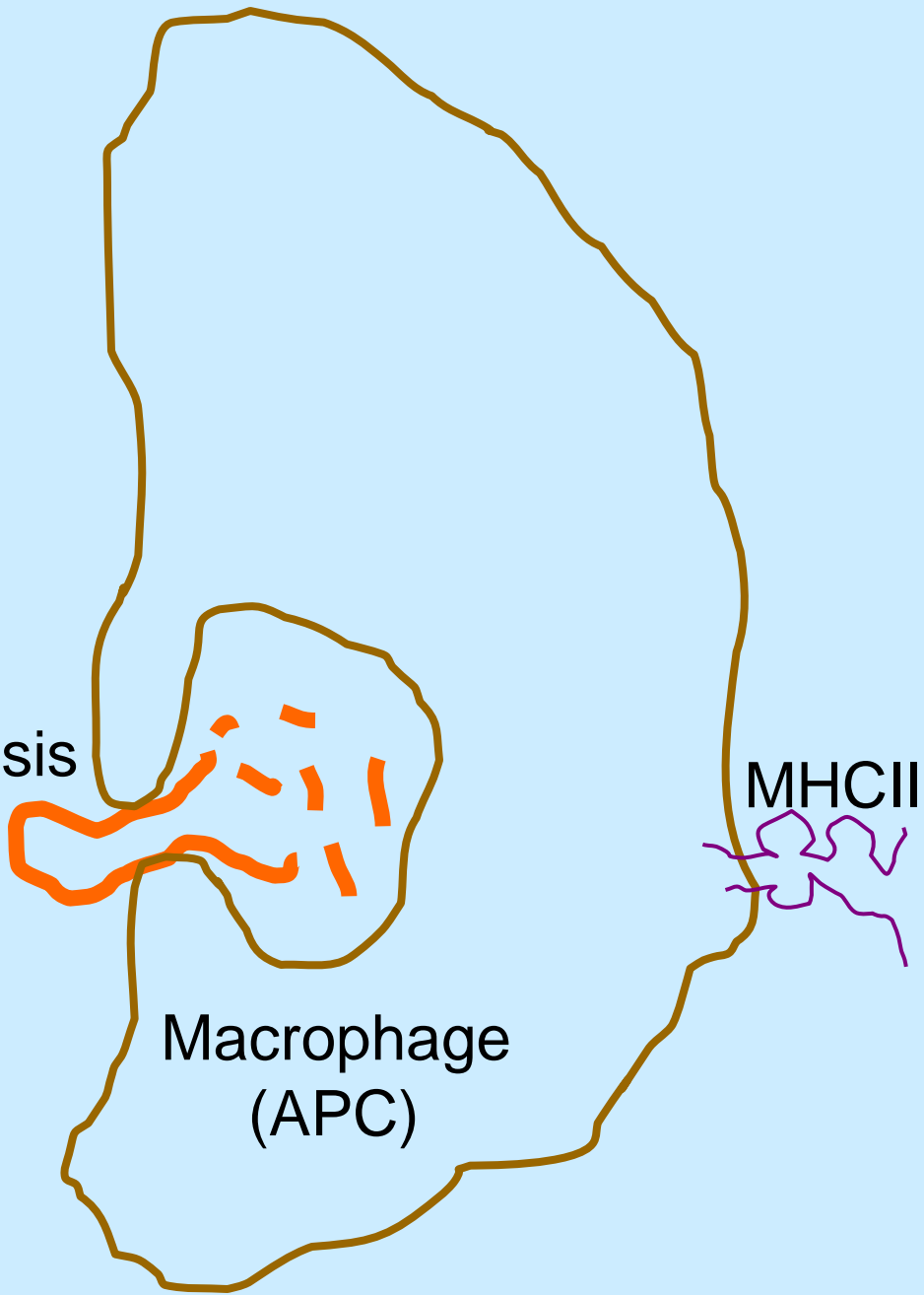

- Ανέργεια
- Απάλειψη
- ↑ Τ-ρυθμιστικών

Ανοχή Τ-κυττάρων

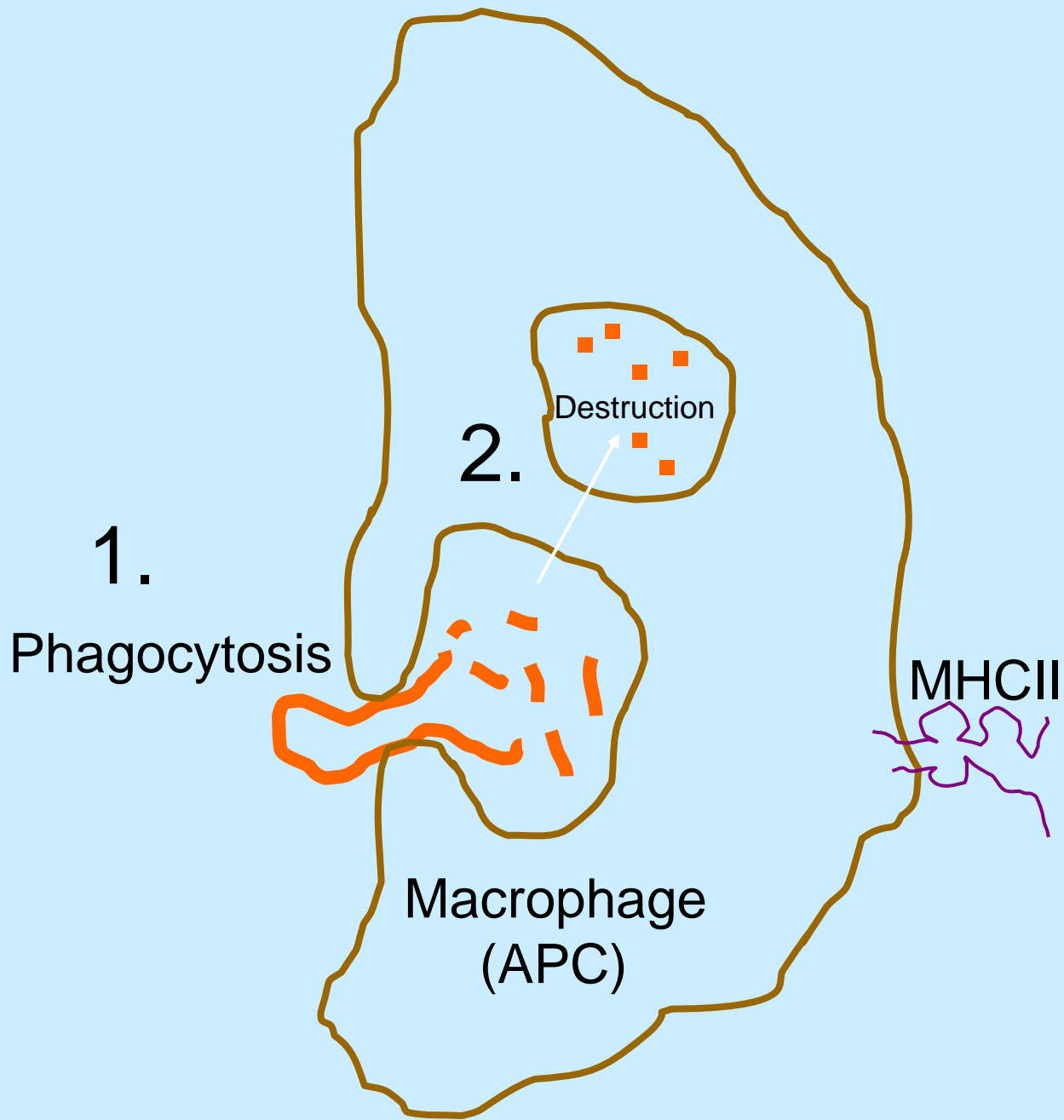
1.
Phagocytosis

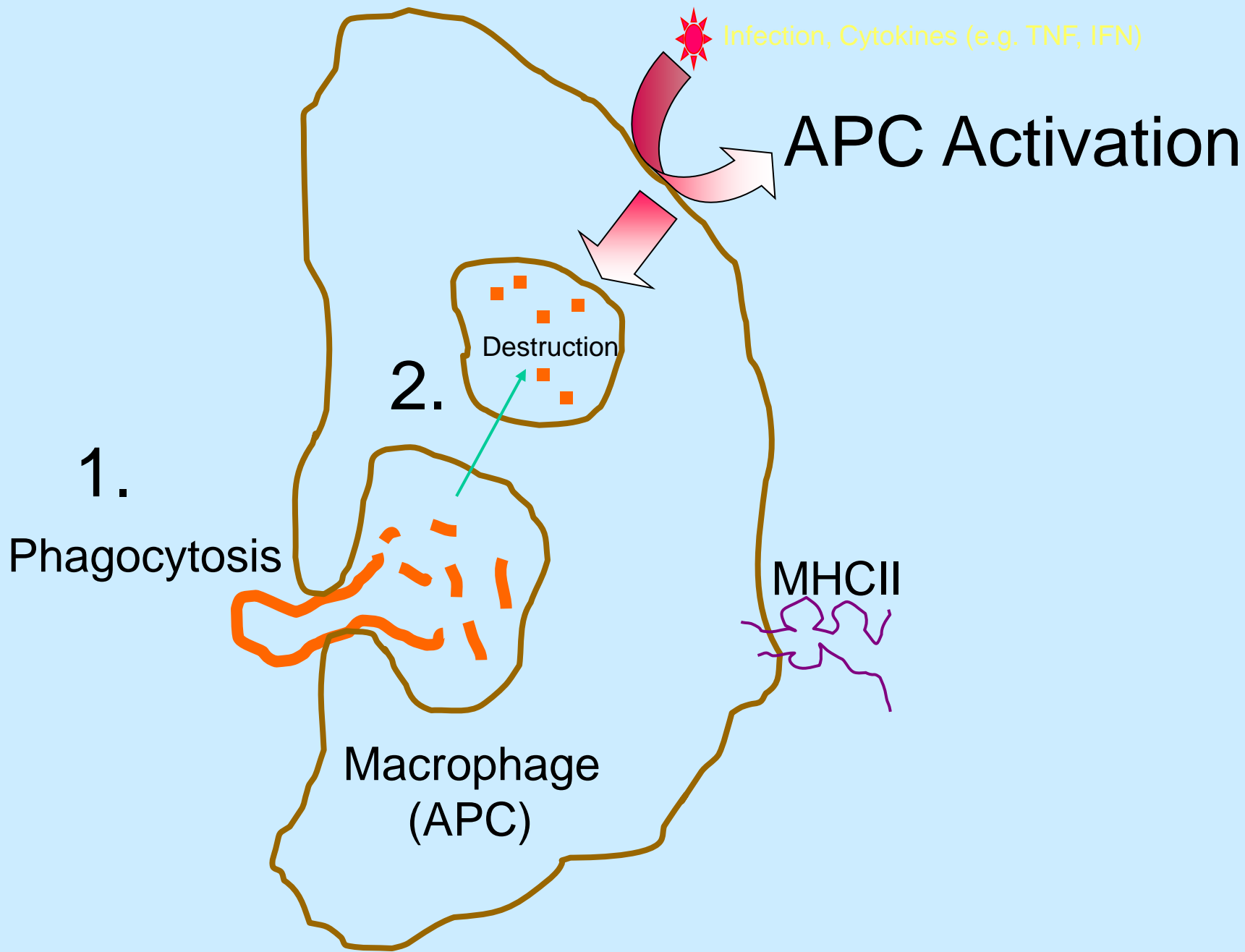

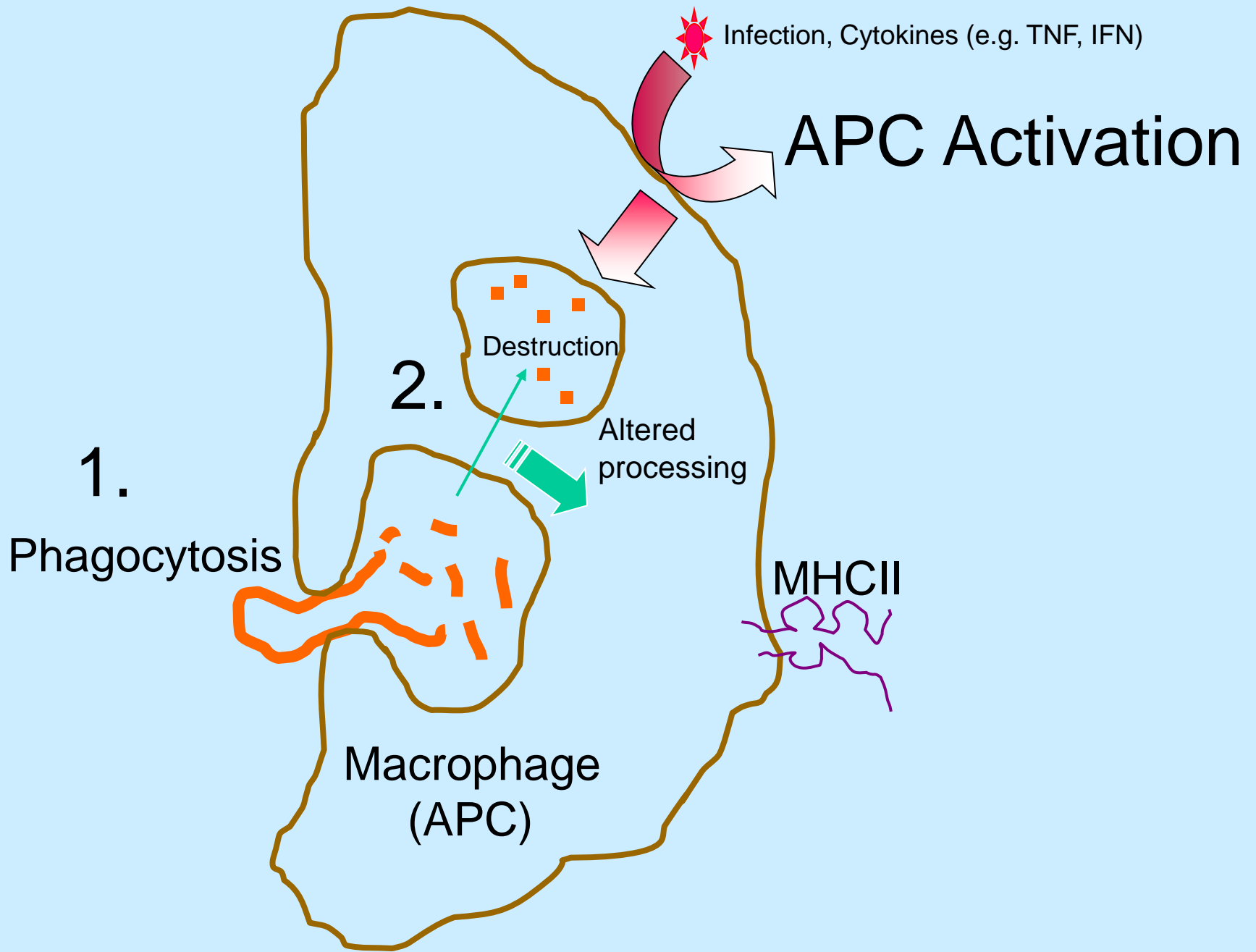
Macrophage
(APC)

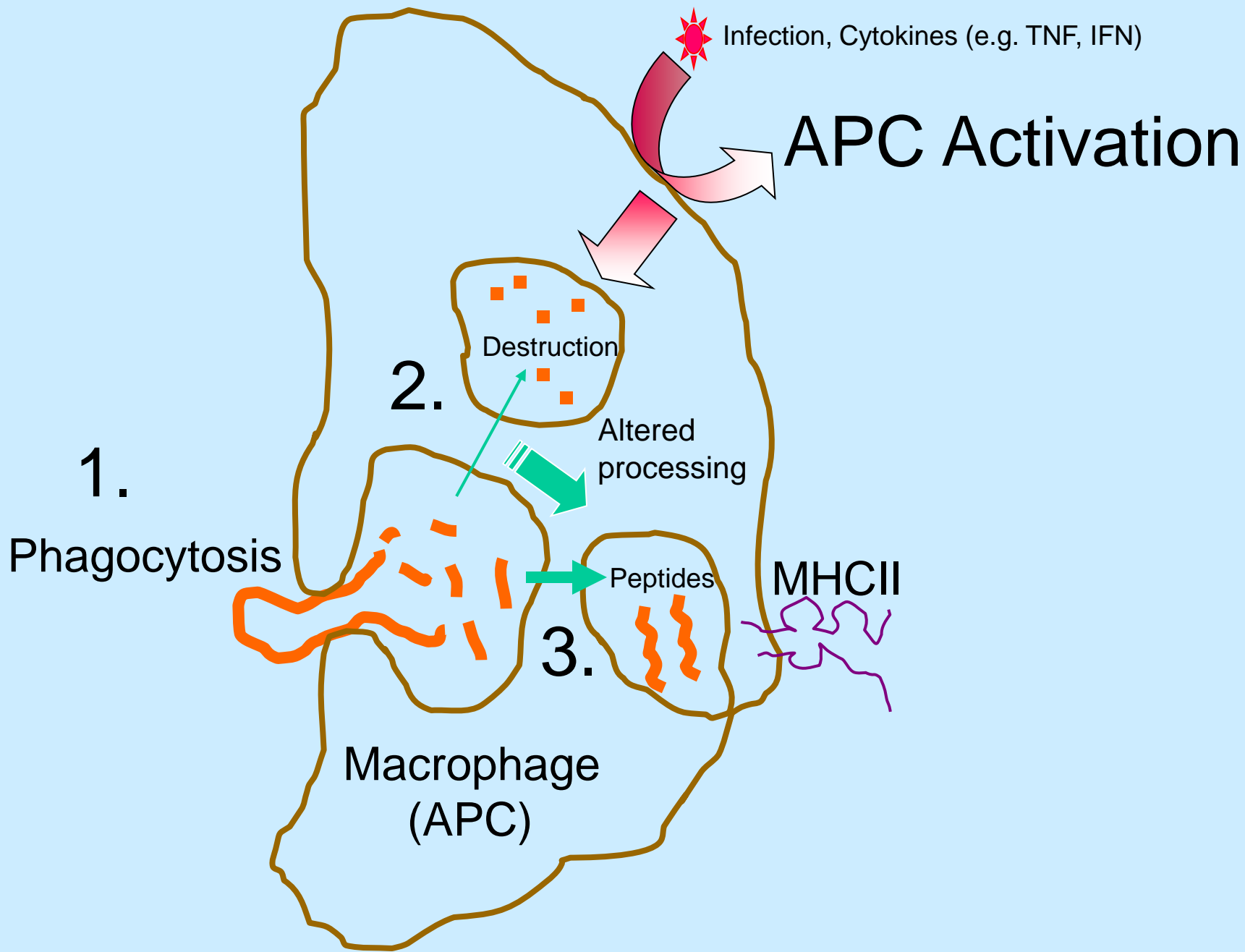
MHCII

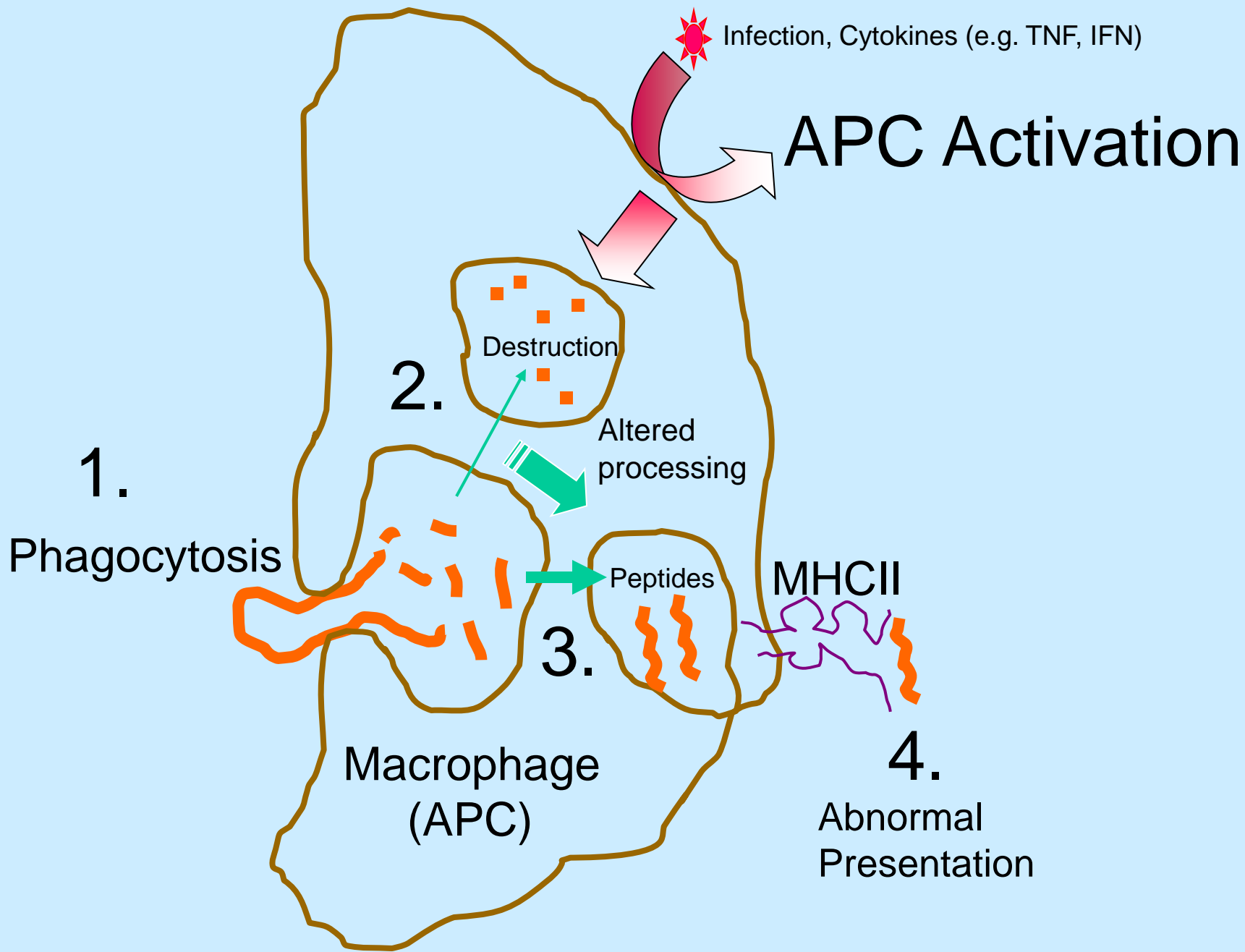

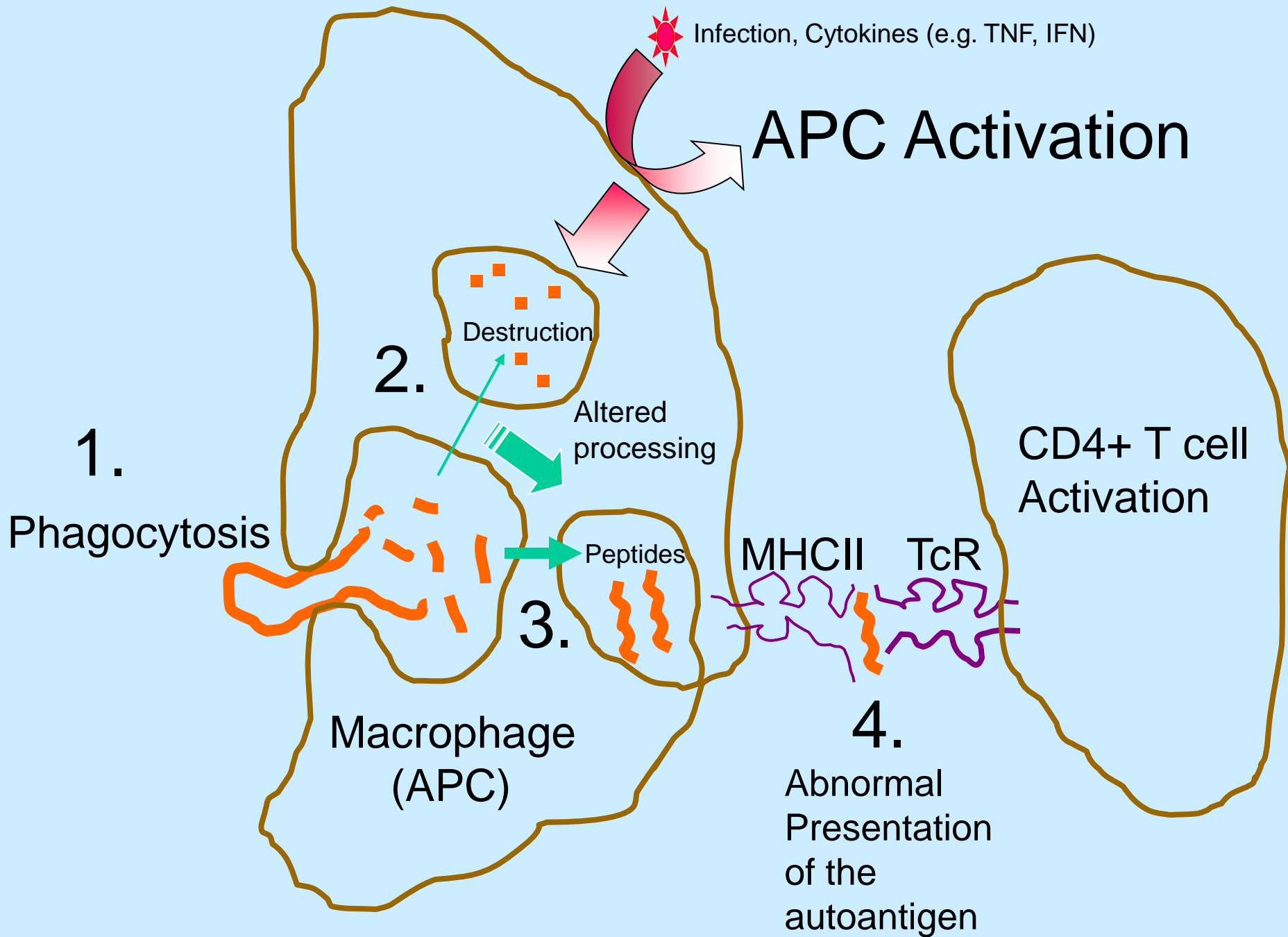

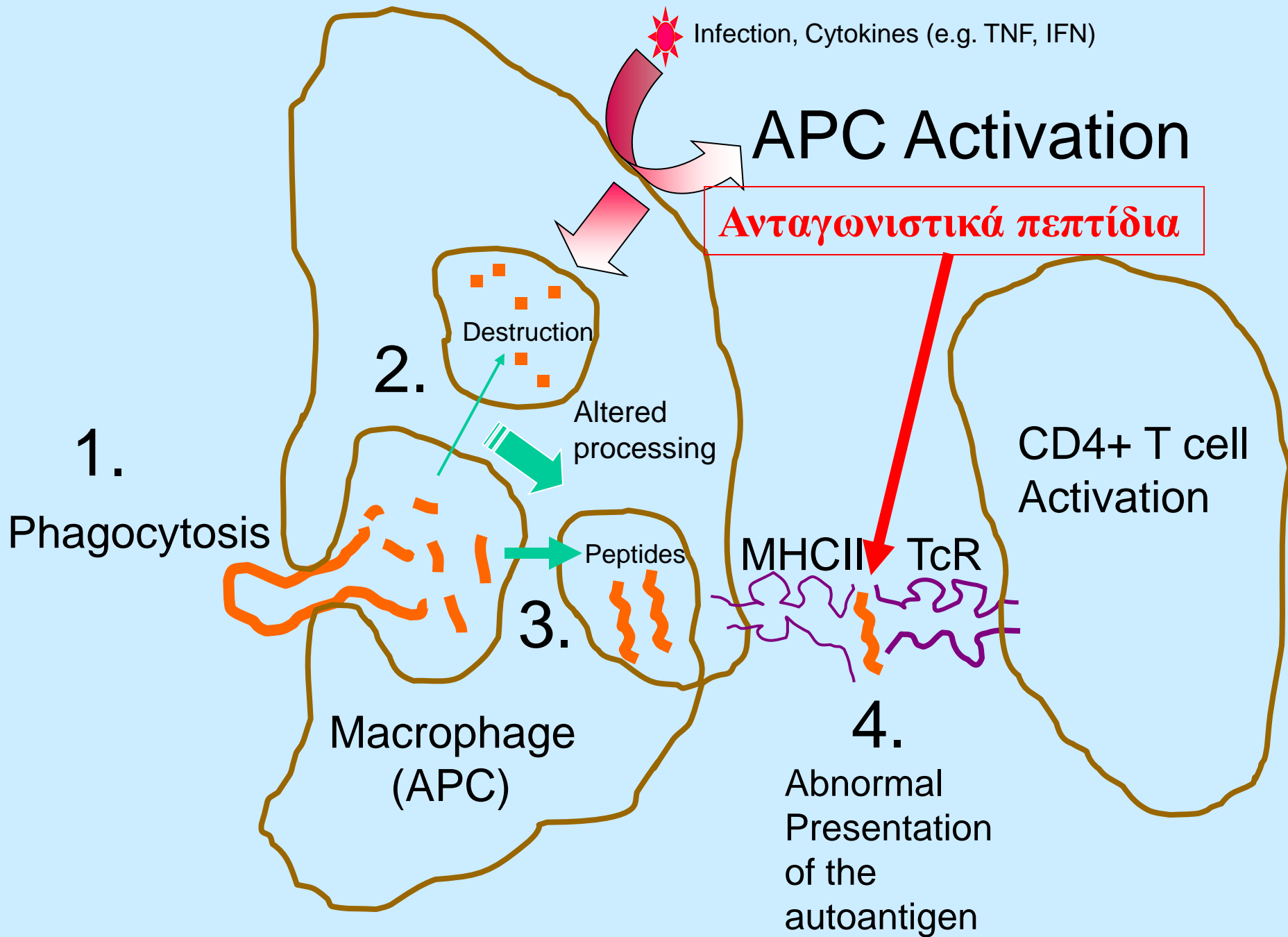

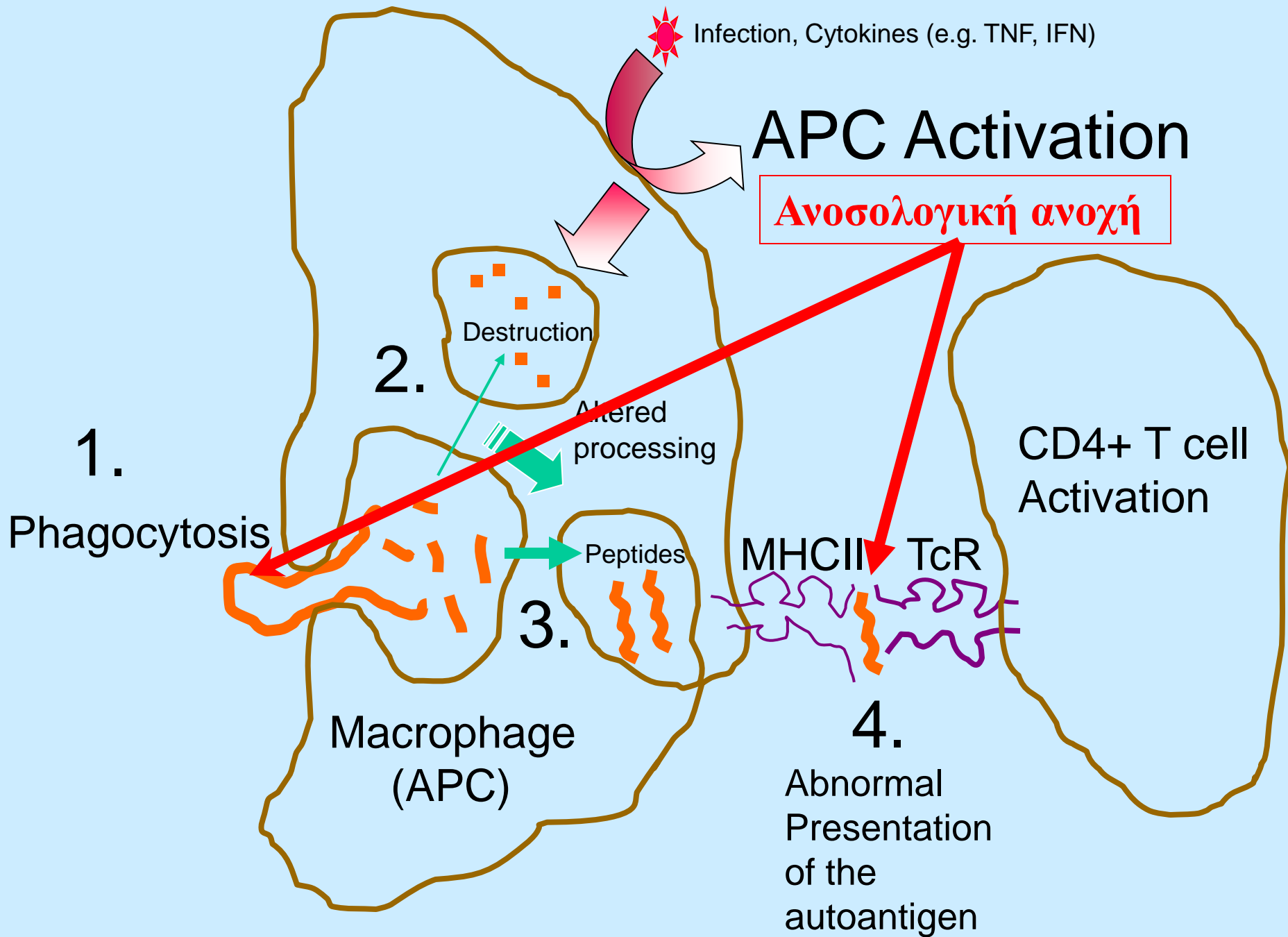

Infection, Cytokines (e.g. TNF, IFN)

APC Activation

Ανοσολογική ανοχή

2.

Destruction

Altered processing

1.

Phagocytosis

Macrophage (APC)

3.

Peptides

MHCII TcR

CD4+ T cell Activation

4.

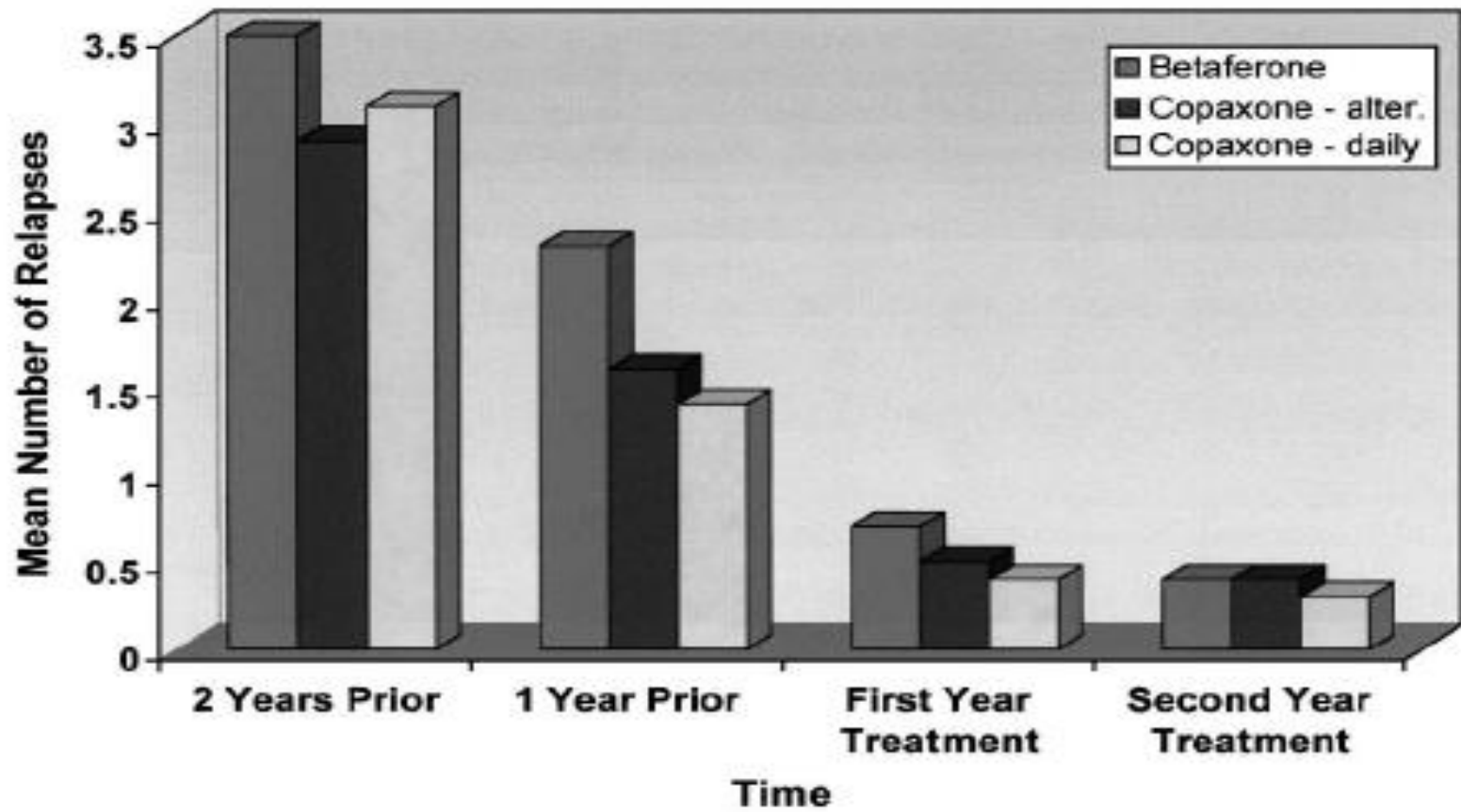
Abnormal Presentation of the autoantigen

Journal of the Neurological Sciences 197 (2002) 51–55

Comparison of glatiramer acetate (Copaxone®) and interferon β -1b (Betaferon®) in multiple sclerosis patients: an open-label 2-year follow-up

S. Flechter^{a,*}, J. Vardi^b, L. Pollak^a, J.M. Rabey^a

ΕΠΑΓΩΓΗ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΟΧΗΣ ΣΤΑ ΑΥΤΟΑΝΟΣΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

- **Ρευματοειδής αρθρίτιδα**

Trentham et al Science, 261:1727,1993, Barnett et al Arthritis Rheum, 41:290, 1998

- **Σακχαρώδης διαβήτης**

Diabetes Study Group, N. Eng. J. Med 346:1685, 2002

- **Σκλήρυνση κατά πλάκας**

Bielekova et al Nat Med, 6:1167, 2000, Kappos et al Nat Med, 6: 1176, 2000

ΦΤΩΧΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ !!!

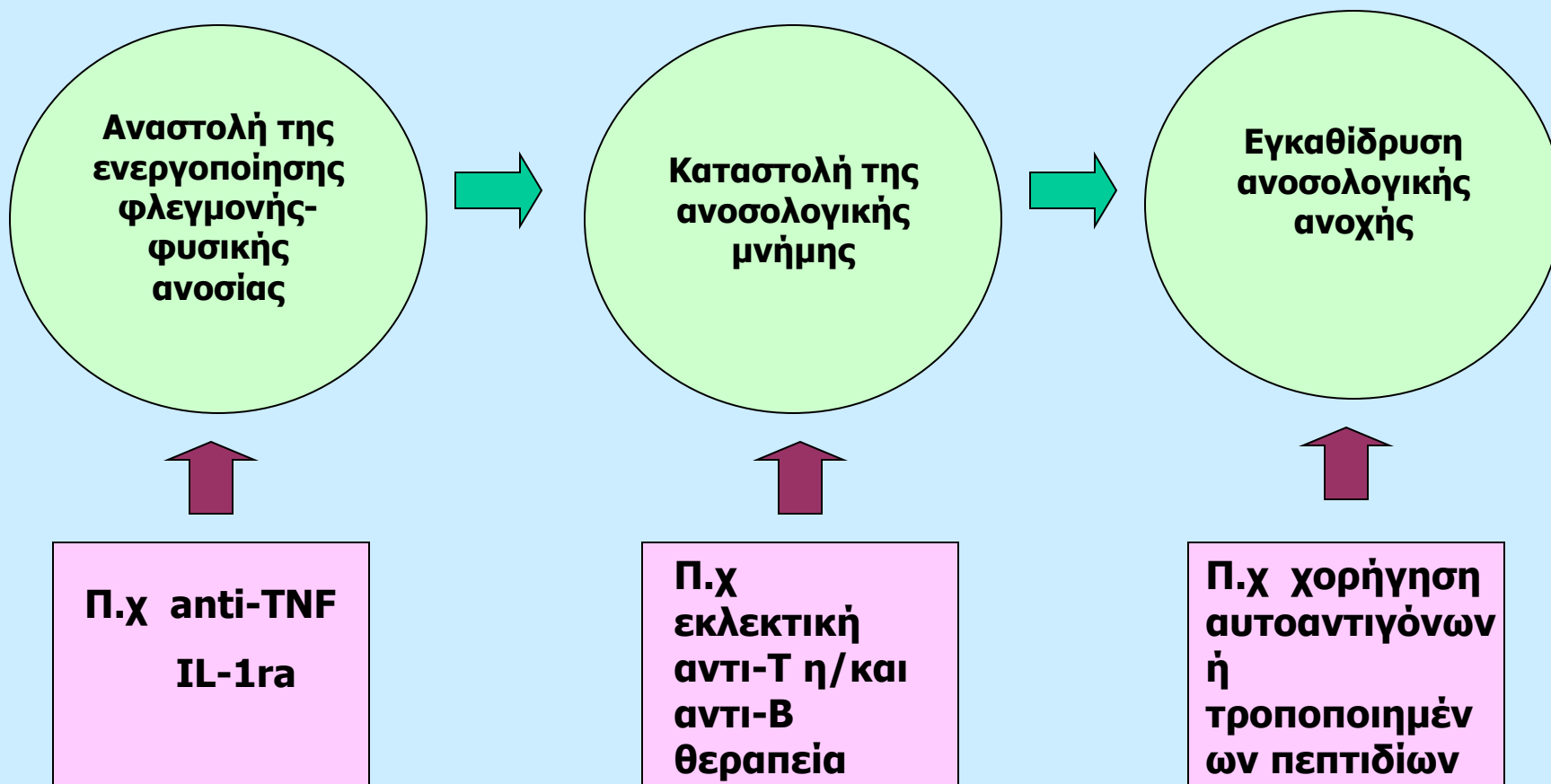
ΕΠΑΓΩΓΗ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΟΧΗΣ ΣΤΑ ΑΥΤΟΑΝΟΣΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ- ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

- **Επιλογή αντιγόνου**
- **Οδός χορήγησης**
- **Επιλογή εκδόχου**
- **Δόση αντιγόνου**
- **Αντιγόνα ιστοσυμβατότητας**
- **“Κατάσταση” ανοσολογικού συστήματος**
(Φλεγμονή, εξάπλωση ανοσολογικής απόκρισης)

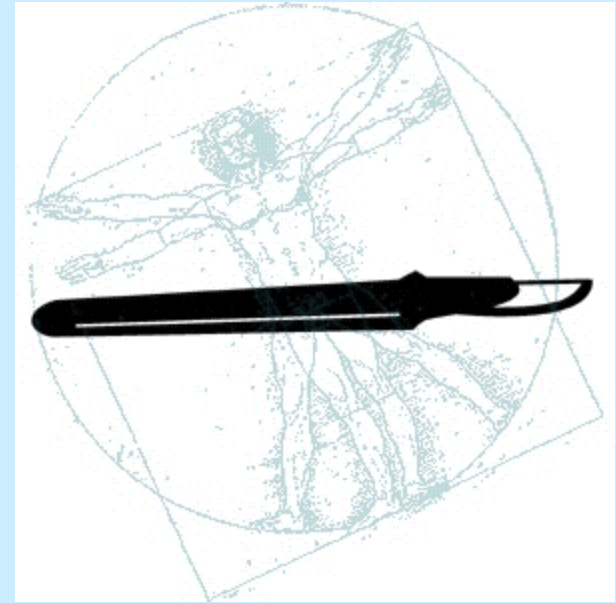
Θεραπεία αυτοανόσων νόσων: Μελλοντική προσέγγιση

- Συγκριτικές Μελέτες βιολογικών θεραπειών.
- Θεραπευτικοί αλγόριθμοι
- Εξατομίκευση θεραπείας (από πληθυσμιακή σε ανθρωποκεντρική προσέγγιση)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Σφυρί ή Νυστέρι;

- κορτικοειδή
- κυτταροτοξικά-
ανοσοτροποποιητικά
- Εκλεκτική
-μη αντιγονοειδική ανοσοπαρέμβαση

- Αντιγονοειδική
ανοσοθεραπεία